

Informasjon fra FoU-statistikken. Desember 2021.

Realnedgang i FoU-utgifter, men flere FoU-årsverk i instituttsektoren

Bo Sarpebakken og Frøydis Sæbø Steine

FoU-utgiftene i instituttsektoren hadde en realnedgang på rundt 3 prosent i 2020, mens det var en liten økning i utførte FoU-årsverk. Nedgangen i FoU-utgiftene gjaldt lavere driftsutgifter, en nedgang som kan tilskrives effekter av koronapandemien.

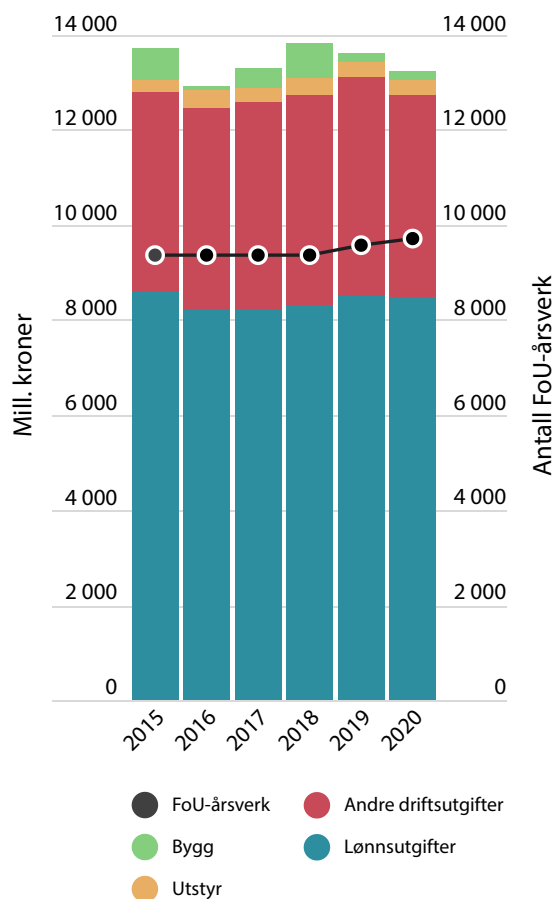
Det ble utført forskning og utviklingsarbeid (FoU) for 15 milliarder kroner i instituttsektoren i 2020. Ressursinnsatsen lå om lag 100 millioner kroner under nivået i 2019, noe som innebærer en realnedgang på i underkant av 3 prosent, se figur 1.

I faste priser lå lønnsutgiftene til FoU omtrent på samme nivå som året før, og det samme gjaldt kapitalutgiftene. Hele nedgangen i 2020 gjelder lavere driftsutgifter, noe som har sammenheng med reduserte kostnader til daglig drift, mindre reiseaktivitet og færre arrangementer som følge av koronapandemien.

Det ble utført vel 9 700 FoU-årsverk i instituttsektoren i 2020. Det er om lag 150 flere årsverk enn i 2019, eller en økning på 1,5 prosent.

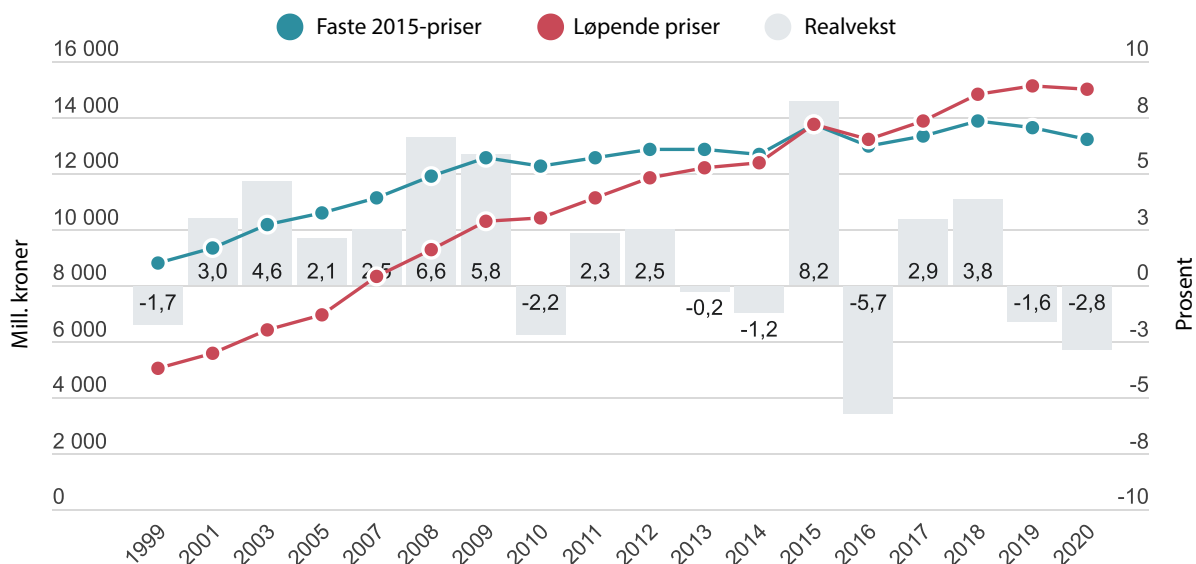
Variierende vekst over tid

Over de siste 20 årene er FoU-utgiftene i instituttsektoren nominelt mer enn tredoblet. I faste priser har den gjennomsnittlige årlige realveksten vært om lag 2 prosent, se figur 2. Veksten har variert en del i perioden, noe som til en viss grad kan tilskrives strukturelle forhold, men også at investeringer til bygg varierer en del fra år til år.

Figur 1 FoU-utgifter i instituttsektoren etter utgiftsart. Mill. kr, faste 2015-priser (venstre akse) og antall utførte FoU-årsverk (høyre akse). 2015–2020.

Kilde: NIFU, FoU-statistikk

Figur 2 FoU-utgifter i instituttsektoren. Mill. kr. Løpende og faste 2015-priser. Årlig realendring i prosent. 1999–2020. Kilde: NIFU, FoU-statistikk

Forskningsinstituttene står for 60 prosent

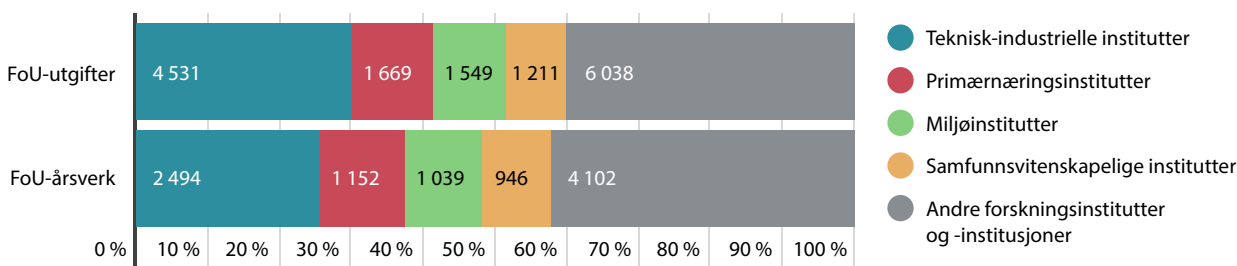
Instituttsektoren består av en heterogen gruppe enheter, der mange har FoU som den primære aktiviteten. I sektoren finner vi imidlertid også institusjoner der FoU utgjør en mer begrenset aktivitet. En fellesnevner for institusjoner som tilhører til instituttsektoren, er at det ikke utbetales utbytte, og at enhetene organisatorisk ikke sorterer direkte under et lærested.

Mye av sektorens FoU blir utført ved enheter som vanligvis omtales som forskningsinstitutter, se figur 3. Det gjelder institutter der FoU er en kjerneaktivitet. Majoriteten av forskningsinstituttene sorterer under retningslinjer for statlig grunnfinansiering av forskningsinstitutter og forskningskonsern.¹ I ordningen for tildeling av grunnfinansiering, er instituttene delt på fire fordelingsarenaer; teknisk-industrielle institutter, primærnæringsinstitutter, miljøinstitutter og samfunnsvitenskapelige institutter.

Ved forskningsinstitutter under retningslinjene for statlig grunnfinansiering, ble det brukt 9 milli-

arder kroner til FoU i 2020. Det utgjorde 60 prosent av den totale FoU-aktiviteten i instituttsektoren. Teknisk-industrielle institutter er den klart største instituttgruppen med FoU-utgifter på 4,5 milliarder kroner i 2020, eller 30 prosent av sektorens samlede FoU. Primærnærings- og miljøinstitutter følger som de nest største instituttarenaene med henholdsvis 11 og 10 prosent av ressursene, mens samfunnsvitenskapelige institutter hadde 8 prosent av FoU-utgiftene.

6 milliarder kroner, tilsvarende 40 prosent av sektorens FoU-utgifter, ble brukt ved institusjoner som ikke er underlagt retningslinjene for statlig grunnfinansiering. Her inngår noen få forskningsinstitutter som mottar grunnfinansiering direkte fra et departement, og en rekke andre FoU-utførende institusjoner, der FoU som regel ikke er kjerneaktiviteten. Dette omfatter blant annet statlige etater, helseforetak uten universitetssykehusfunksjon og private, ideelle sykehus, samt muséer.

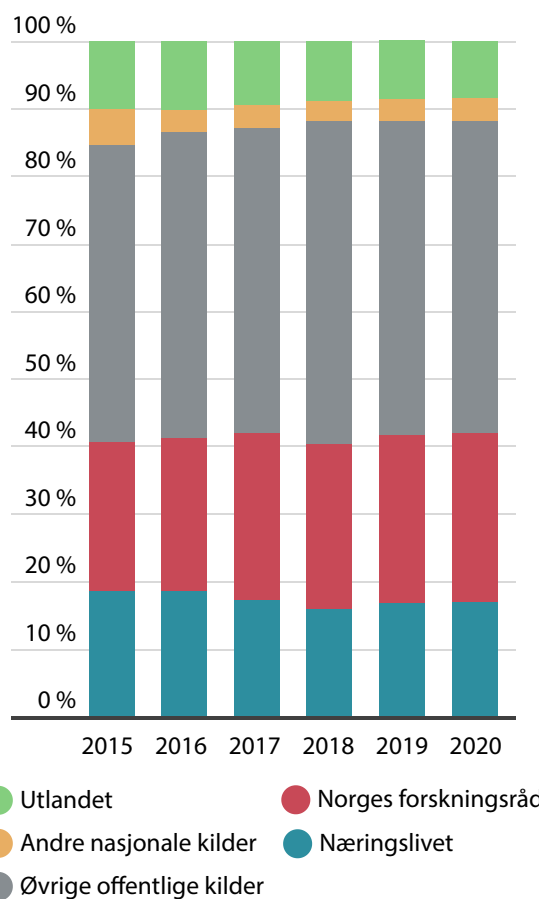
Figur 3 FoU-utgifter (mill. kr) og FoU-årsverk (antall) i instituttsektoren etter instituttgruppe. 2020. Kilde: NIFU, FoU-statistikk

Små endringer i finansieringen

Instituttsektoren betjener privat og offentlig sektor i inn- og utland, og det er stor variasjon i finansieringsstrukturen mellom instituttene. Totalbildet for de senere årene viser stor grad av stabilitet i fordelingen på hovedfinansieringskilder, se figur 4.

Offentlige kilder finansierte FoU for 10,7 milliarder kroner i instituttsektoren, eller 71 prosent av sektorens FoU i 2020. 35 prosent av den offentlige finansieringen kom gjennom Norges forskningsråd. Næringslivet finansierte 17 prosent av FoU-ressursene, utenlandske kilder 8 prosent, mens øvrige nasjonale kilder sto for 3 prosent. Av en samlet finansiering fra utlandet på vel 1,2 milliarder kroner, kom nær 480 millioner kroner fra deltakelse i EUs rammeprogrammer, mens vel 370 millioner kroner var FoU utført for utenlandsk næringsliv.

Ved institutter underlagt retningslinjene for statlig grunnfinansiering var finansieringsprofilen litt annerledes enn for sektoren totalt. Her sto næringslivet for 25 prosent av finansieringen, mens det offentliges andel var 59 prosent, hvorav tre femtedeler kom gjennom Norges forskningsråd. Av en samlet finansiering fra Forskningsrådet på nærmere 3,2 milliarder kroner til forskningsinstituttene, var rundt 1,5 milliarder kroner grunnfinansiering. Vel 170 millioner kroner av grunnfinansieringen var ekstraordinær tildeling bevilget av regjeringen våren 2020 som et tiltak for å begrense koronapandemiens påvirkning ved instituttene.

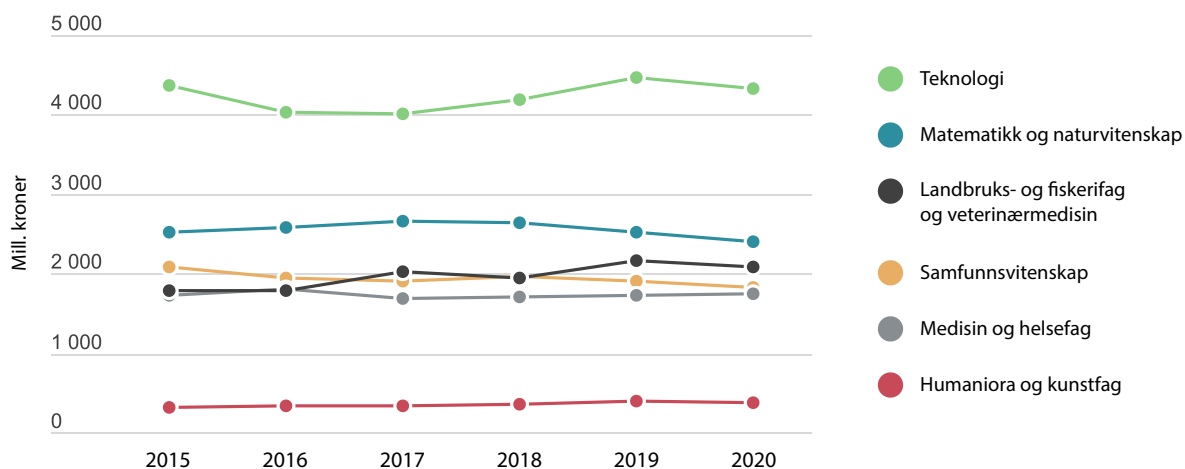

Figur 4 FoU-utgifter i instituttsektoren etter finansieringskilde. Prosent. 2015–2020.
Kilde: NIFU, FoU-statistikk

FoU innenfor MNT-fag står for mer enn halve FoU-innsatsen

I instituttsektoren blir det utført FoU innenfor alle fagområder, se figur 5. Teknologi var det klart største området med 34 prosent av sektorens FoU-ressurser i

2020, mens matematikk og naturvitenskap utgjorde 19 prosent. Det betyr at godt over halvparten av FoU-ressursene ble anvendt i MNT-fag. Landbruks- og fiskerifaglig FoU sto for 16 prosent, mens samfunnsvitenskap og medisin og helsefag utgjorde like store

Figur 5 Driftsutgifter til FoU i instituttsektoren etter fagområde. Mill. kr. Faste 2015-priser. 2015–2020.
Kilde: NIFU, FoU-statistikk

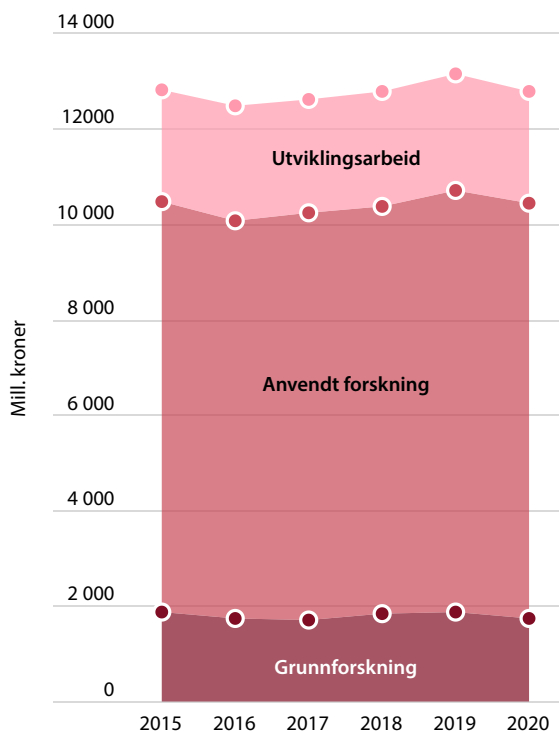
områder med 14 prosent hver. Humaniora er det klart minste fagområdet med 3 prosent av ressursene i 2020. Fordelingen mellom fagområdene har vært stabil de senere årene.

Anvendt forskning dominerer

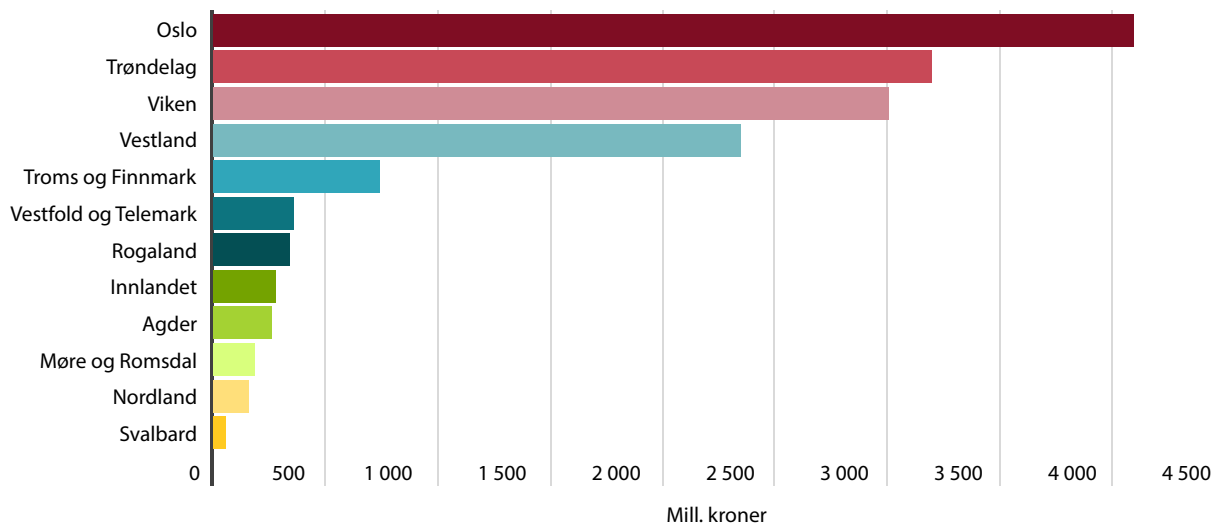
FoU utført i instituttsektoren har større innslag av anvendt forskning enn hva som er tilfelle i de øvrige delene av forskningssystemet. 68 prosent av instituttsektorens driftsutgifter til FoU ble i 2020 klassifisert som anvendt forskning, mens grunnforskning og utviklingsarbeid utgjorde henholdsvis 18 og 14 prosent. De senere årene har fordelingen mellom aktivitetstyper holdt seg svært stabil, se figur 6.

84 prosent av FoU-aktiviteten skjer i fire fylker

Instituttsektoren er konsentrert når det kommer til hvor i landet aktiviteten utføres, se figur 7. Det meste av sektorens FoU-virksomhet skjer i og nær de store byene. I 2020 ble 27 prosent av FoU-utgiftene henført til Oslo, etterfulgt av Trøndelag, Viken og Vestland med 21, 20 og 16 prosent. Til sammen sto disse fire fylkene for 84 prosent av FoU-ressursene i instituttsektoren i 2020.

Figur 6 Driftsutgifter til FoU i instituttsektoren etter aktivitetstype. Mill. kr. Faste 2015-priser. 2015–2020. Kilde: NIFU, FoU-statistikk

Figur 7 FoU-utgifter i instituttsektoren etter fylke. Mill. kr. 2020. Kilde: NIFU, FoU-statistikk

Note

1. Kunnskapsdepartementet innførte i 2009 en resultatbasert ordning for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter. Ordningen er senere revidert, siste gang av [Kunnskapsdepartementet 14. januar 2020](#). Den omfatter institutter som får grunnfinansiering kanalisert gjennom Norges forskningsråd. Tilsammen er i dag [32 forskningsinstitutter og forskningskonsern](#) omfattet av den statlige grunnfinansieringsordningen.

NIFU og SSB utarbeider hvert år tall for ressursinnsatsen i forskning og utviklingsarbeid (FoU) i Norge. I universitets- og høyskolesektoren og helseforetakene (fra 2017) er det hovedundersøkelse annethvert år (oddetallsår), mens det er årlige undersøkelser i næringslivet og instituttsektoren. Statistikken utarbeides på bakgrunn av OECDs retningslinjer i Frascati-manualen og inngår i OECDs og Eurostats databaser for Science & Technology.

NIFU har statistikkansvaret for universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren ut 2021, mens Statistisk sentralbyrå har ansvaret for næringslivet. Fra 2022 vil all norsk FoU-statistikk produseres i Statistisk sentralbyrå.

Endelig FoU-statistikk 2020 for alle sektorer vil bli publisert av SSB 17. februar 2022.

Kontaktpersoner for FoU-statistikken:

- *Universitets- og høyskolesektoren:* Mona.Ostby@nifu.no, tlf. 90 87 05 61, eller Kaja.Wendt@nifu.no, tlf. 99 63 15 54
- *Instituttsektoren:* Bo.Sarpebakken@nifu.no, tlf. 97 75 82 84
- *Helseforetakene:* Ole.Wiig@nifu.no, tlf. 96 09 40 24
- *Næringslivet:* Kristine.Langhoff@ssb.no, tlf. 40 90 24 39, eller Claudia.Berrios@ssb.no, tlf. 40 90 24 51

NIFU

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in Innovation, Research and Education

NIFU er et uavhengig samfunnsvitenskapelig forskningsinstitutt som tilbyr handlings- og beslutningsorientert forskning til offentlig og privat sektor. Forskningen omfatter hele det kunnskapspolitiske området – fra grunnopplæring, via høyere utdanning til forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i arbeidslivet.

NIFU

PB 2815 Tøyen, NO-0608 Oslo
www.nifu.no | post@nifu.no